

Fővárosi gondok és feladatok

A fővárosban 2937 műemlék lakás felújításra vár még. Hol vannak, mikor kerülhet sor a helyreállításukra?

Műemlék környezetben, a budai várnegyedben működik az Ingtatlankezelő Főigazgatóság irányítása alatt álló műemléki osztály. A főigazgatósághoz tartozó vállalatok kezelésében levő védett épületek helyreállítását, restaurálását végzik.

Perehászy Károly, a műemléki osztály vezetője:

— A legértékesebb városrészt, a budai várnegyedet helyreállítottuk. A sok középkori leletanyag gazdag, gótikus város emléke. Több mint 80 középkori részlet vagy épületrész gazdagítja a várnegyed történelmi együttesét. A tudományos kutatás néhány helyen olyan leletanyagot hozott felszínre, amely lehetetlenné teszi, hogy továbbra is lakásoknak használják az épületeket. Így történt a Dísz tér 15. számú házzal: a szobák összefüggő barokk falképszoa csak úgy mutatható be, ha a helyiségeket közintézmény használja. A Tánács Mihály utca 26. szám alatti lakóépületben feltárt középkori zsinagóga sem maradt meg lakásnak. Az eredmények mellett van egy gondunk, s ez már nemcsak a budai várnegyedre vonatkozik. Nincs végérvényesen megoldva a műemlék házak szigetelése. A falak, földszinti helyiségek nedvesek. A szigetelés utólagos falbahúzása nehézkes, drága megoldás, az eredmény nem állna arányban a költséggel. Tudomásunk szerint most próbálják ki a kémiai vízzár alkalmazásának lehetőségét.

A Batthyány téri parókia

— A peremkerületekben elenyésző a műemlék lakóépület. Kőbányán valósággal eseményszámba ment, hogy helyreállítottuk a csősztoronyt. A 2937 lakás nagyobb része V. kerületi. A legrendezettebben az újlipótvárosi rész épült. A védett házak XIX. századiak, a középkori városfalon kívül épültek, Pest kapitalizálódásának kezdetén, többségük bérházjellegű, javarészüket az építés idején szegényes, szobakonyhás lakásokból állt. A műemlékekben gazdag országokban ezeket nem védik, de nekünk kevés a műemlékünk. Olaszországban járva elhűlve láttam, hogy Pompeji közelében középkori épületeket bontanak le. Mi a szerény klasszicista épületeket is műemlék számba vesszük. Boldogok vagyunk, ha néhol képzőművészeti alkotásokkal találkozunk, például a lépcsőnél egy kis szoborral, vagy régi vörösmárvány kúttal az udvarban.

— Hol vannak még felújításra váró műemlék lakóházak az V. kerületen kívül?

— A II. és a XII. kerületben klasszicista villákat állítottunk helyre. Sok épületet érint a vízvárosi rekonstrukció, a metróprogram a Batthyány tér 7. számú kis parókiát és két másik házat a téren. Az épület helyén már a középkorban ház állt. A mostani épület barokk jellegű. Már életveszélyes állapotba került, aláducolták. A metró állomásának elkészülése után naponta százezren fordulnak meg a téren, így mindenképpen rendezni kellett a rossz állapotú épület ügyét is. Nem bontjuk le. Budapesten, a várnegyeden

kívül csupán néhány barokk lakóépület van, ez is közéjük tartozik. Az épület földszintjére eszpresszó kerül.

A legszebben helyreállított ház

— Melyik épület helyreállítása okozta a legtöbb gondot?

— Az az épület adta a legtöbb örömet is. A Corvin tér 3. számú háznál problematikus volt, milyen architektúrát állítsunk vissza az egymásra rétegződő korok emlékeiből? Egyébként elhanyagolt állapotban volt, sok vízszontagság érte, többször elöntötte az árvíz, ráadásul tömeges talajreállítást, egyszerűen helyreállították, az 1720-as években. A Víziváros egyik legrégebbi lakóépülete. Megtaláltuk a barokk homlokzat nyomait, de a legtöbb adatot a későbbi, copf architektúrából fennmaradt részletek nyújtották. Ezt lehetett hitelesen visszaállítani, a barokk architektúrához nem állt rendelkezésre elegendő részlet. A barokk kőanyag teljesen elpusztult, egy fogsor teljességgel megmaradt a kőparkányból. Nem akartuk, hogy végül is művészettörténeti preparátum legyen, hanem az utcaképbe illeszkedő, architektúrájában esztétikusan egységes lakóház.

— Jövőre hol állítanak helyre műemlék lakóházat?

— Tovább folyik a Belváros rekonstrukciója, a Váci utca 9. és 51. számú ház, a Guszev utca 3. és 17., a Münnich Ferenc utca 20. számú ház, a József Attila utca 16. számú házat helyreállítjuk, a főváros több kerületében sor kerül műemlék lakóépületek restaurálására.

A szecesszió

— A környező országokban újabban a szecessziós építészeti emlékek felé fordul a figyelem. A mi szakembereink hogyan vélekednek erről?

— Nálunk gyakran, sajnos alaposabb megfontolás nélkül, egyszerűsítés ürügyén megfosztják homlokzati díszeitől ezeket az épületeket, pedig a díszítések az architektúra tagolására szolgálnak, nélkülük sűrű a homlokzat, de sűrűsége válik meg az utcakép is. E házak most még nem védettek, de hamarosan azzá válhatnak. Most még nem késő szót emelni „lemeztelenítésük” ellen. Érdemes lenne kiválasztani azokat az épületeket, amelyeket érdemes védeni, mint egy építészettörténeti korszakhoz és a változatos városképhez vitathatatlanul hozzátartozó alkotásokat.

— Megmaradhatnak-e mindvégig a „rezervátumba” illeszkedő műemlék házak a fejlődő magvásokban, például a fővárosban?

— Egyszer majd, nagyon sokára, talán több száz év múlva bizonyára „megeszi” őket a város. A főváros területének rezervátuma a várnegyed, amelyet nem zavarja a főváros fejlődése és a várnegyed sem zavarja amást. A többitől idővel talán le kell mondanunk. Egész városrészeket újjáépítünk és ezek az újjáépítések sem járnak mindig veszteség nélkül. Persze a műemlékké válás folyamata is állandóan tart. Ami most új, száz év múlva műemlék lehet.

Toth Erzsébet